Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייםאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג
אונד קאָסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעה' 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

יודישע פּעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פּרענומערירען אונד דער פּרענומעראציאנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עטספּאננט דעם זעלבען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פּעסט וואַיטצנער בולוואר נומ' 29 וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

Nr. 12, זעכצעהנטער יאהרגאנג פּעסט, מאָנטאג א שבט ה'תרמ'ד. Pest, den 28. Jänner 1884.

דער טיסאָ-עסלארער-פּראָצעס

אים אונגארישען רייכסטאגע.

וויא איין באָזער גייסט קאנן דער טיסאָ-עסלארער שווינדעל-פּראָצעס נאָך איממער ניכט צור רוהע געלאנגען. ער טייבט לייִדער נייערדינגס אייך, אום דיא געמיטהער צו פערביטטערן אונד נעבסט בייא אונזערען רייכסטאג צו שענדען, דער זייט לעטצטערער צייט אָהנע „יודען-פראגע" קיינען טאג לעבען צו קאָננען שיינט. אונד דיעזער טיסאָ-עסלארער פּראָצעס בעשעפטיגטע צוויא זיטצונגען הינדורך, אם 25-טען אונד 26-טען דיעזעס, דאס אונגארישע פּארלאמענט אין ציעמליך אויפגערעגטער וייזע. עס וואורדע נעמליך דאס באָרשעט דעם יוסטיץ-מיניסטעריומס פערהאנדעלט, אונד דיעזע געלעגענהייט בענוטצטע דער לינקע דעפוטירטע עמעריך וועסטער, אום דעם יוסטיץ-מיניסטער פּילער דען פּאָרוואורף צו מאכען, דאס ער אין דער טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט אלס „אנטי-סעמיט" זיך ערוויעזען אונד דאהער דאפיר פעראנטוואָרטליך איזט, דאס דער אנטי-סעמיטיסמוס אין אונגארן זאָ פיעל אונהייל אנגעריכטעט האט!

עס איזט זעלבסטפערשטענדליך, דאס דר' פּילער זיך געגען דיעזען פּאָרוואורף צו פערטהיידיגען זוכטע, אינדעם ער זאגטע: „איך, אלס יוסטיץ-מיניסטער, דורפטע מיך אין דען גאנג דער אונטערזוכונג אונד דער געריכטס-פערהאנדלונג ניכט היינמישען. איך מוסטע אונפּארטהייאיש בלייבען, דא איך זאנסט מיינע רעכטע איבערשריטטען העטטע!"

נון ערהאָב זיך דער אנטי-סעמיטישע דעפּוטירטע וואדנאי, דער ערסט פאָר קורצעם אין קעטשקעמעט צום דעפּוטירטען געוועהלט וואורדע אונד שיטטעטע זיינע גאללע געגען דר' קארל אטוואָש אויס, אינדעם ער זאגטע: „הערר אטוואָש האט נור „דעם געלדעס וועגען" דיא פערטהיידיגונג דער אנגעקלאגטען יודען איבערנאממען אונד גינג דאבייא זאָגאר זאָווייט, דאס געריכט אין איינער אייגנאבע אן דען מיניסטער דעם אינגערן אנצושווערצען, דאס עס דיא לייטע דורך „פאָלטער אונד מארטער" צו אויסזאגען נאטהיגטע, דורך וועלכע בעהויפּטונג דאס אונגארישע געריכטס-וועזען פאָר דעם אויסלאנדע געשענדעט וואורדע!" —

אלל דאס שפּיעלטע זיך נאָך אין דער פריי-טאגס-זיטצונג דעם אבגעאָרדנעטען-הויזעס אב. דא אבער דר' קארל אטוואָש אין דער ערוועהנטען זיטצונג ניכט ערשיענען וואר, קאנגטע ער אויף דען געגען איהן געריכטעטען אנגריפף ערסט אין דער זאממסטאג-זיטצונג אנטוואָרטען; ער טראט דיעס אבער אין איינער וייזע, דאס ניכט בלאָס דער מיל-דרעשער וואדנאי, זאָנדערן אויך יוסטיץ-מיניסטער פּילער דען קאָפּף טיכטיג געוואשען ערהיעלט. — דער גאנג דער פערהאנדלונג וואר פאָלגענדער:

דער אבגעאָרדנעטע עמעריך וועסטער ערהאָב זיך אונד זאגטע: „געעהרטעס הויז! אין אונזערעם יוסטיץ-מיניסטעריום ווירד פאָרמליך גאר ניכטס געלייסטעט. דא הערשט דאס גאנצע יאהר הינדורך איין אונאונטערבראָכענער „רוהע-טאג". איינעס נור האבען וויר דעם מיניסטער צו פערדאנקען אונד דאס איינע איזט — דער „אנטי-סעמיטיסמוס"! איך וויללע איהם הייטע מעהר אום דען אויסטרייבען דער אנטי-סעמיטען קיינען פּאָרוואורף מאכען, דא דיעזע הייטע איהם שאָן דערארט איבער דען קאָפּף געוואכסען זינד, דאס ער זיא ניכט מעהר אונטערדריקען קאנן. אללייַן זאָ פיעל איזט געוויס, דאס דער אנטי-סעמיטיסמוס ניע זאָ פרעך דען קאָפּף ערהאָבען העטטע, ווענן דער יוסטיץ-מיניסטער זיינע אים יאהרע 1882 אים רייכסטאגע אבגעגעבענע ערקלערונג אויך איינגעהאלטען העטטע! דיעזע לויטעטע נעמליך דאהין, דאס ער נאָטהיגענפאללס אללעס אויפביעטען ווערדע, דאמיט דיא אונטערזוכונג אין דער אונגליקליכען טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט פאָללקאָממען קאָררעקט אונד געזעטצליך דורכגעפיהרט ווערדע! — האט ער אבער דיעזעס זיין פערשפּרעכען אויך איינגעלאָזט? ניין אונד נאָך איינמאל: ניין! — איך וויים גאר ניכט, וויא דר' פּילער מיט זיינען קאָללעגען אין דער רעגיערונג צוזאממען ווירטהשאפטען קאנן! דיא איבריגען מיניסטער ערקלערען זיך יא אלס געגנער דעם אנטי-סעמיטיסמוס, וועהרענד ער אין געוויססען קרייזען אלס טרייער אנהענגער דעם אנטי-סעמיטיסמוס זיך פייערן לאָסט! עס איזט דיעס איינע אנגעלעגענהייט, וועלכע ניכט בלאָס זיינע מיניסטער-קאָללעגען, זאָנדערן עבען זאָ זעהר דאס גאנצע לאנד האָכסט אונאנגענעהם בעריהרט. איך בין איבריגענס דעם יוסטיץ-מיניסטער צום דאנקע פערפּפליכטעט, דא ער דורך זיינע ווירטהשאפט דיא שטעללונג דער גאנצען געגענווערטיגען רעגיערונג, צו דער איך קיין פערטרויען האבע, ערשיטטערט האט! — יא, איך האלטע מיך איבערציינט, דאס דיא שטעללונג דער געגענווערטיגען רעגיערונג נימעהר געבראָכען איזט! („זאָ איזט'ס! זאָ איזט'ס!" לינקס. — „דאס איזט ניכט ריכטיג: דיא רעגיערונג שטעהט פעסט!" רעכטס.) איך וויים ניכט, וואס אללעס דאצו בייגעטראגען האט, דאס אנזעהען דער רעגיערונג צו טריבען; געוויס איזט נור זאָ פיעל, דאס דער אנטי-סעמיטיסמוס היעבייא איינע פאָרציגליכע ראָללע שפּיעלטע. וויא געזאגט, הערר דר' פּילער האט זיך אום אונזער ריכטער-וועזען קיינע פערדיענסטע ערוואָרבען, זאָנדערן דורך דען אומשטאנד, דאס ער דאצו בייגעטראגען, דיא שטעללונג דעס געזאממט-מיניסטעריומס צו ערשיטטערן, היעפיר דאנקע איך איהם וואָהל רעכט הערצליך. אללייַן דאס באָרשעט בעוויללינגע איך איהם דאָך ניכט!" (צושטיממונג לינקס.)

הערר פּילער, דער דיעזע פּאָרווירפע רוהיג אנהאָרטע, נאהם נון דאס וואָרט, אום דיעזעלבען צו ווידערלעגען; ער זאגטע אונטער אנדערעם:

„געעהרטעס הויז! דעם העררן פּאָררעדנער געפיעל עס, מיך אלס איינען אנטי-סעמיטען צו בעצייכנען. איך וויים ניכט, וואָהער ער היעפיר בעווייזע האט. דאס דיא צייטונגען מיך אלס איינען אנטי-סעמיטען פערדעכטיגטען — דאס וויים איך וואָהל, דאָך זאָלכע בעשולדיגונגען קאָנגטע איך נור פעראכטען. איך אנטוואָרטעטע היעראויף ניכטס, וויל זיא היעדורך נור אן וויכטיגקייט געוואָננען ווירדען. מאן זאגט, דאס מיין פערהאלטען אים טיסאָ-עסלארער פּראָצעססע איין אנטי-סעמיטישעס וואר. אין דיעזער בעציעהונג קאנן איך „פאָר גאָטט אונד דען מענשען" מיט פאָללער רוהע ערקלערען, דאס איך אין דיעזער אנגעלעגענהייט זאָ פאָרגינג, וויא מיינע פּפליכט אלס יוסטיץ-מיניסטער מיר עס פאָרשריעב. איך ליעס מיך דורך קיינערלייא בעאיינפלוססונג צור פּארטהיינאהמע נאָך דער איינען אָדער נאָך דער אנדערען זייטע דרענגען. אלס יוסטיץ-מיניסטער שטעהט מיר דאס רעכט ניכט צו, מיך אין דאס פאָרגעהען דער געריכטע הינייַנצומענגען. העטטע איך דיעס יא געטהאן, דאנן העטטע איך מיינע פּפליכט פערלעטצט אונד היעפיר איך דיא גראָבסטען פּאָרווירפע פערדיענט. דאפיר יעדאָך, דאס איך ניכט נאָך דער איינען אונד ניכט נאָך דער אנדערען זייטע איינע בעגינסטיגונג געוועהרטע אונד גאנץ אונפּארטהייאיש מיך פערהיעלט — פערדיענע איך וואָהל דאָך קיינע פּאָרווירפע! דיעזע אונפּארטהייליכקייט ווירד מיר אויך אין מיינער ווייטערען אמטס-טהעטיגקייט איממער אלס „ריכט-שנור" דיענען! איך ווערדע צו יעדער צייט מיט „אויפגעהאָבענעם הויפּטע אונד מיט פרייער שטירנע" יעדערמאנן אין דיא אויגען בליקען קאָננען, ווען דיא טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט אין דער צוקונפט נאָך איינסט צור שפּראכע קאָממען זאָללטע!" (בייפאלל רעכטס).

יעטצט נאהם דער אנטי-סעמיטישע דעפּוטירטע וואדנאי דאס וואָרט, דער אין דעם בעקאנגטען פּרעס-פּראָצעססע געגען איסטוואַצי איינע רעדע היעלט, אין דער ער דען יודענפרעססערישען איסטוואַצי ניכט בלאָס פערטהיידיגטע, זאָנדערן פאָר געריכט מעהר בעשימפּפונגען געגען דיא יודען אויסשטיעס אלס איסטוואַצי דיעס אין אללען זיינען „12 ראַפּאָרטען" יע געטהאן. דיעזער מיל-דרעשער פּיעל נון איבער דר' קארל אטוואָש הער, אינדעם ער זאגטע: „געעהרטעס הויז! פאָר אונגעפעהר איינעם יאהרע האט דער אדוואָקאט קארל אטוואָש איינע אייגנאבע אן דען מיניסטער דעם אינגערן געריכטעט, אין וועלכער ער בעהויפּטעטע, דאס אין אונגארן בייא דער געריכטליכען אונטערזוכונג דיא „מארטור" אין אנוועגדונג קאָממט, אום דען פערהאפטעטען געשטענדניססע צו ערפּרעססען. ער בעהויפּטעטע, דאס אין דער טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט דער אונטערזוכונגס-ריכטער בייא צוויי פלאָססערן דאס געוואלטזאמע „איינגיעסען פאָן וואססער אין דען מונד" אנוועגדעטע, וואס געוויס איינע שרעקליכע מארטור בילדעט. — דיעזע בעהויפּטונג וואורדע זאָגאר פאָן אללען אינ- אונד אויסלענדישען בלעטטערן פערעפּפענטליכט, וואָדורך אונזער געריכטסוועזען פאָר אללער וועלט אלס בלאמירט ערשיינט. איך פראגע, אָב מאן דענן מיט שטילל-שווייגען צוזעהען דארף, וויא קארל אטוואָש, בלאָס „דעם געלדעס וועגען", זיך זאָ ווייט הינרייסען לאָסט, אונזער געריכטס-וועזען אין דען שטויב צו צערען."

היער אונטערבראך דער פּרעזידענט דען רעדנער מיט דען וואָרטען: „איך דולדע עס ניכט, דאס איין אבגעאָרדנעטער היער אין דיעזער וייזע פערדעכטיגט ווערדע!"

דא ריעף פאָלאָני: „אטוואָש האט דיעס יא ניכט אלס אבגעאָרדנעטער, זאָנדערן אלס אדוואָקאט געטהאן, אונד געגען איינען אדוואָקאטען דארף מאן זיך וואָהל דאָך איינע זאָלכע אויסערונג ערלויבען."

נון זעטצטע וואדנאי זיינע רעדע ווייטער פאָרט: „איך מוס עס ווידערהאָלען, דאס דער אדוואָקאט אטוואָש דיא גאָלדענע ריינהייט אונזערעס געריכטס-וועזענס, אויף וועלכעס וויר שטאָלץ זיין קאָננען, דורך פערלייַמדונגען בעפלעקט. דיא אויסלענדישען בלעטטער ערבליקען נון אין אונזערען ריכטערן נור געמיינע „פאָלטער-קנעכטע" אונד שפּרעכען מיט פעראכטונג פאָן דענזעלבען. איך ווינשע דאהער, דאס דער הערר יוסטיץ-מיניסטער דורך אמטליכע דאטען בעווייזע, דאס דיא דיעספעללינע בעהויפּטונג דעס העררן אטוואָש נור איינע לעערע פערלייַמדונג וואר. איך בעדויערע, דאס הערר אטוואָש עבען הייטע ניכט אין דער זיטצונג איזט; אללייַן וויר מיססען דאנאך שטרעבען, דיא עהרע אונזערעס געריכטסוועזענס פאָר דעם אויסלאנדע ווידערהערצושטעללען!"

אונד בילדונגס-פֿעראיינען געוועהלט וואורדען. אללײן וויא איין כריסט עהרען-מיטגליעד איינער יידישען קולטוס-געמיינדע ווערדען זאָלל, — דאס בעגרייפֿען וויר ניכט ; עס געהאָרט דיעס מיט צו דעם ערבערמליכען אונד ווירדע-לאָזען שווינדעל, וועלכער מיט דער רעליגיאָן הייטצוטאגע געטריעבען ווירד. ווענן דיא הערען אן דער שפּיעל-לעקעריא פֿערגניגען פֿינדען, זאָ זאָללען זיא דאָך דאס יודענטהום אױס דעם שפּיעלע לאססען. איינע קולטוס-געמיינדע דאַרף ניכט אין דיעזער וויזע הערא בגעווירדיגט ווערדען, דאס מאן אײם ליעבער קריעכעריא איינען אלטען גייסטליכען, וויא פֿערדיענסטפֿאָלל דערזעלבע אױך זיין מאג, צו דערען עהרען-מיטגליעד ערנעננע ! דורך איין דעראַרטיגעס ליעבאייגעלן מיט דעם כריסטענטהומע קאנן דיא יידישע קאָנפֿעססיאָן אונמאָגליך געווינגען ! —

*(יודענ-פֿריינדליכע קונדגעבונג איינעס גייסטליכען.) אױס שיאָפֿאָק (וועספּרימער קאָמיטאט) ווירד פֿאָם 24טען דיעזעס טעלעגראַפֿירט : אונזערעס אָרטס-גייסטליכען אונד רייכסטאגס-דעפּוטירטען, הערען יאָהאן מאדיאר, וואורדע הייטע אנלעסליך איינער אױסצייכנונג, דיא איהם זייטענס דעם דאָמקאַפּיטעלס צו טהייל וואורדע, פֿאָן דער געזאממטען היעזיגען איינוואָהנערשאַפֿט, אָהנע אונטערשיעד דער קאָנפֿעססיאָן, איינע הערצליכע הולדיגונג דארגעבראכט. דער געפֿייערטע מאנן דאנקטע פֿיר דיא איהם ערוויעזענע עהרע אונד זאגטע דאנן אונטער אנדערעם : „עס גערייכט מיר צור בעזאָנדערען פֿריידע, דאס אין דיעזעם בעצירקע קיינע יודענ-העטצען שטאטטגעפֿונדען אונד דאסס דאס פֿריעדליכע ביזאממענלעבען דער פֿערשיעדענען קאָנפֿעססיאָנען קיינען אייגענבליק איינע שטאָרונג ערליטט. איך בין שטאָלץ דאראױף, אין איינעם בעצירקע טהעטיג זיין צו קאָננען, וואָ דער ווילדע אונד פֿערווערפֿליכע אנטי-סעמיטיסמוס פֿיר זיינע אבשייליכען וויהלעריען אונד העטצעריען קיינען באָדען פֿינדען קאָננטע!"

*(איינע אינטערעססאנטע, וועננ אױך אלטע פֿראגע) בעשעפֿטיגט אין דיעזעם אייגענבליקע דיא אָפֿפֿענטליכע מיינונג. איין יודע אונד צוויא כריסטען, דיא צור עוואנגעלישען קירכע געהאָרען, קױפֿטען פֿאָר קורצעם געמיינשאַפֿטליך דאס גוט איינעס קאטהאָליקען. דער קאטהאָלישע גייסטליכע פֿאָרדערטע נון, דאס אױך דיעזע נייען בעזיטצער איהם פֿאָן דעם ערוועהנטען גוטע דיא גייסטליכען-געביהרען ענטריכטען מאָגען. דיעזע יעדאָך זאגטען: „וויר זינד ניכט קאטהאָליש; וויר האבען אונזערען אייגענען קולטוס צו ערהאלטען, אונד זינד דאהער ניכט פֿערפֿפֿליכטעט, איינעם קאטהאָלישען גייסטליכען געביהרען צו ענטריכטען!" — דער גייסטליכע ווענדעטע זיך אן דען שטוהלריכטער ; דאָך דיעזער וואָללטע פֿאָן דער קלאגע ניכטס הערען, אינדעם ער זאגטע: „דיא אנגעלעגענהייט געהאָרט ניכט פֿאָר דיא פֿאָליטישע בעהאָרדע, זאָנדערן פֿאָר דאס אָרדענטליכע געריכט!" — דער גייסטליכע אפּפּעללירטע יעדאָך געגען דיעזען אבוויזענדען בעשייד אן דען וויצע-געשפּאן אונד דיעזער ענטשיעד : „איך דיא נייען בעזיטצער מיססען פֿאָן דעם אין רעדע שטעהענדען גוטע דעם קאטהאָלישען גייסטליכען דיא געביהרען ענטריכטען. אָב דיא נייען בעזיטצער יודיש אָדער עוואנגעליש זינד, דאס טהוט ניכטס צור זאכע, דא יא דאס גוט דאסזעלבע געבליעבען. אונד ווענן דער קאטהאָלישע גייסטליכע פֿאָן דיעזעם גוטע פֿריהער בעשטיממטע געביהרען בעצאָגען האט, זאָ קאנן ער דיעזע דעםהאלב ניכט פֿערליערען, וויל דאס גוט צופֿעלליג אין דיא הענדע איינעס יודען אונד צוויא עוואנגעליסטען איבערגעגאנגען איזט!" — דיא נייען בעזיטצער אפּפּעללירטען יעדאָך געגען דיעזען בעשייד דעם וויצע-געשפּאנס אן דאס קולטוס-מיניסטעריאום, אונד מאן איזט מיט רעכט דאראױף געשפּאנט, וויא דער הערר קולטוס-מיניסטער זיך דא העלפֿען ווירד, דא ער עס ניכט בלאָס מיט איינעם יודען, זאָנדערן אױך מיט צוויא כריסטען עוואנגעלישער קאָנפֿעססיאָן צו טהון האט ! נעהמען וויר אן, דאס דער מיניסטער-פּרעזידענט, הערר פֿאָן טיסאָ, דער בעקאנטליך קאלווינער איזט, פֿאָן איינעם קאטהאָליקען איין גוט קױפֿען ווירדע. קאָננטע עס דא העררן פֿאָן טרעפֿאָרט וואָהל איינפֿאללען, דען מיניסטער-פּרעזידענטען דאצו צו פֿעראורטהיילען, דאס ער אן איינען „קאטהאָלישען" גייסטליכען פֿאָן דיעזעם גוטע „געביהרען" ענטריכטען זאָלל? וויר גלייבענס ניכט ! — אין דער טהאט ער שיינט דאס גאנצע אלס לעבערליך. דער גרונד אונד באָדען איזט אן אונד פֿיר זיך וועדער קאטהאָליש, נאָך עוואנגעליש, נאָך יודיש. עס העננט אללעס פֿאָם בעזיטצער אב. איזט דיעזער קאטהאָליש דאנן מוס ער נאטירליך דעם קאטהאָלישען גייסטליכען דיא געביהרען ענטריכטען; זאָנסט אבער איזט דיעזע פֿאָרדערונג איינע דורכאױס אונגערעכטע !

פּרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

וויר ערזוכען אונזערע געעהרטע, פּרענומעראנטען, ערען פּרענומעראציאָנס-טערמין אם 1-טען פֿעבער 1884 צו ענדע געהט (וואס נאנין דייטליך אױף איהרער „אדרעס-שלייפֿע" אנגעצייכנט איזט), איהרע פּרענומעראציאָן צו ערנייערן, דאמיט דיא פֿערזענדונג דער בלעטטער קיינע שטאָרונג ערליידע.

געשעפֿטסבעריכט.

פעסטער-פּרייזע.

געטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר געסטערן טעסיג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקױף וואר שוואך 16000 מעטער-צענטנער וואורדען פֿערקױפֿט.

ווייצען טהייס- 4000 מטצר' [illegible] קילאָ 9.95 גול. 500 מעטער-צענטנער 77,5 קילאָ' 9.95 גולדען. — — 100 מעטער-צענטנער 78'8 קילאָגראמם 9.85 גולדען . 800 מעטער' 77'7 ק' 9,85 גול. 100 מטרצ' 77.5 קילאָ 9,75 גול. אָבער-טהייס 400 מעטרצר' 77.2 קילאָ 9.82½ גולד. — פעסטער-באָדען 500 מעטרצ' 79' קילאָ 9.80 גולד. וויסענבורגער 700 מעטערצ' .78 קילאָ 9.75 גולד. — באטשקאער : 300 מעטערצ' 79.5 קילאָ 9.60 גולד. — באנאטער 70 מעטערצר. 77'3 קילאָ 8.50 גולדען. — 1000 מעטער-צטר' 75,3 קילאָגראמם 9,50 גולדען. — נאָרדאונגארישער 100 מעטרצ' 72.3 קילאָ 9,— גולד. — (אלדעס פער 3 מאָנאטע.)

קוקורוץ 6,10—7,05 גולד.

פעסטער שלאכטפֿיעה-מארקט. ביא דער אם 24-טען ד. מ. היער אין פעסט אבגעהאלטענען וואָכענמארקטע וואורדען 2506 שטיק גראָס- אונד 4'2 קליינפֿיעה צו מארקטע געבראכט. היעפֿאָן וואורדען פֿערקױפֿט : 29 שטיק שטיערע, פער שטיק פֿאָן 88—145 גולדען — 998 אָכסען דאס פאאר פֿאָן 220—311 גולד. 400 קיהע, דאס פאאר פֿאָן 180—280 גול. 121 מעלקקיהע דאס שטיק פֿאָן 75—160 גול. 48 שטיק ביפֿפֿעל, דאס פאאר צו 120—210 גולד., 420 שטיק קעלבער, דאס שטיק פֿאָן —.27 גול. שטיק 62 שאאפֿע דאס פאאר פֿאָן 8—9.— גול. — פּרייזע פער 100 קילאָ : אָכסענ-פֿלייש 51—55.50 גולד. — קוה-פֿלייש — 48—51,— גולד. קאלב-פֿלייש 58—65 גולד. — אונד ביפֿפֿעל-פֿלייש 45—48 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 23. יענער 1884.

הערמאננשטאדט: 20 59 81 22 74
לעמבערג: 39 63 86 76 90
פּראג: 30 16 90 38 77

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער : מאיר בר"י ריז.

קאָנכורז.

אין דער היזיגען ׳אָרט׳ געמיינדע איזט מיט ר"ח הבע"ל דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק, בעל תפלה וקורא, דער התורה אױף ווישט וצומת הגידין האט, צו בעזעטצען, מיט איינעם יאהרעס-געהאלט פֿאָן 300 גולדען, נעמליך 5'50 גולדען פער וואָכע אונד 25 גולדען פֿיר מוספים של ימים נוראים, נעבסט פֿרייער-וואָהנונג אונד נעבענ-איינקיפֿטען. בעווערבער מיססען דער אונגארישען שפּראכע אין וואָרט אונד שריפֿט מעכטיג זיין, אונד האבען איהרע געזוכע מיט צייגניססען פֿאָן אנערקאננטען אָרטה' ראבבינען אױך איבער איהרען פֿאמיליענשטאנד איינצוזענדען אונד ביז צום 9-טען מערץ ד' י' איהרע בערופֿונג צו איינעם פּראָבע-פֿאָרטראגע אבצוווארטען. — רייזע-שפּעזען ווערדען נור דעם אקצעפּטירטען פֿערגיטעט.

טשומשא (7-בירנען, קלױזענבורגער קאָמ.)
העללער איזאק, פֿאָרשטעהער.
מארקוס לעווי, קאססיער.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

ווייצען (נייער)	קוואליטעט פר.העקטאל.	פער 100 קילאָגראממ.
נאָרד-אונגארישער	75	. .
"	76	. .
"	77	9.—— 9.05
"	78	9 05— 9.10
"	79	9 15 — 9.20
"	80	9 25— 9,30
"	81	9.35— 9.40
פעסטער-באָדען	75	.
"	76	.
"	77	9 25— 9.30
"	78	9.25 — 9.40
"	79	9.45— 9.50
"	80	9,60— 9.65
"	81	9 70— 9,75
טהייס	75	.
"	76	
"	77	9 35— 9.40
"	78	9.45— 9.50
"	79	9,55— 9.60
"	80	9.65 — 9.70
"	81	9.75— 9.80
וויסענבורגער	76	
"	77	9.25— 9,30
"	78	9.35— 9.40
"	79	9 45 — 9.50
"	80	9 60 — 9 65
"	81	9.0 — 9.75

פֿריכטע	קוואליטעט פר. העקטאל.	פער 100 קילאָגראממ.
קאָרן	70 —	8.—— 7.70
גערסטע מאלץ	62	—.——
" פֿוטטער	62	8.80— 7.60
האַפֿער	40	6 80 — 6.75
קוקורוץ באנאטער	75	6 80— 6.65
אנדערע	73	6.75 — 6.65
הירזע	—	7 30— 6.90

		פער 100 קילאָ
ווייצען	פער הערבסט	9 36
	" פֿריה-יאהר	10.14
קוקורוץ	"	6,66
	"	—
נערסטע	"	6.93
האַפֿער	"	.
רעפּס	"	—.—

זאַק מעהל		קר. פל.
נוממער 0	דער זאק צו 100 קילאָגראמם מיט זאק פֿריא באָהן.	18 60
" 1		18 —
" 2		17 40
" 3		16 90
" 4		16 —
" 5		15 —
" 6		14 20
" 7		13 20
" 8		12 20
" 8½		10 50
שפּיריטוס : אלטע מעטהאָדע פֿריטרעטע		38,50
" נייע " קארטאָפֿפֿעל		31 —

קורז-טאבעללע פֿאָם 24. יענער

גאָלד-קורז	פל.	קר.
ווילבער-אגיא	[illegible]	—
דוקאטען	5	70
פֿראנצ-אונגאַרישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9	61
נאפּאָלעאָנדאָר	9	59
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59	40
20 מארק-שטיקע	11	86
פּאפּיר-רובעל	1	17

לאָזע	פל.	קר.
1854-ער 4-פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	128	—
1860-ער " גאנצע	138	—
דעטטאָ " האלבע	147	—
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	169	50
דעטטאָ " 50 "	168	50
[illegible] רעגולירונגס-	147	25
[illegible]-לאָזע	19	25
קרעדיט-לאָזע	170	25
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	38	90
דאָנױ-דאמפּפֿשיפֿפֿאהרטס- לאָזע	110	50
אינזבריקער לאָזע	19	50
קעגלעוויטש לאָזע צו 10 גולדען	18	—
קראקױער לאָזע " 20 "	17	50
אָפֿנער לאָזע " 40 "	3[illegible]	50
פאלפֿי לאָזע " 40 "	[illegible]6	—
רודאלף לאָזע " 10 "	20	25
סאלם לאָזע " 10 "	—	
זאלצבורגער לאָזע " 20 "	22	—
סט.-גענאָאיס לאָזע " 40 "	49	90

לאָזע	פל.	קר.
סטאניסלאוס לאָזע צו 20 גולד.	23	—
טריעסטער לאָזע " 100	126	—
דעטטאָ " 50	64	—
וואלדשטיינ-לאָזע " 20	27	75
ווינדישגרעץ " 20	36	75
אונגאַרישע-פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	114	—
[illegible]	110	75
[illegible]	123	60

ווערטה-פּאַפּיערע	פל.	קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	121	20
דעטטאָ " צו 4%	88	90
אונגארישע פּאפּיר-רענטע	86	70
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	100	—
טעמעשוואר באנאטער	100	—
זיעבענבירגישע	[illegible]	50
גאליציש	99	10
בוקאווינא	97	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	140	25
ווינצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	[illegible]7	50
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענ-קרעדיט צו 5 אײנהאלב פּראָצענט	100	—
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פּראָצענט	9[illegible]	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענ-קרעדיט-אנשטאלט צו 5½ פּראָצענט	100	—
דער אָסט-באהן	92	75
נאָרד-אָסט-באהן	147	—

Eigenthümer und verantwortlicher Redakteur: M. REIS.

Budapest, 1884. Druck, v Moritz Burian Waitznerboulevard.

דאקסע קאנצלייא איזט עס, וועלכע דורך זאלכע אנדייכטונגען דען ברודער-קאמפף פאן נייעם הערויפבעשווארען מאכטע. אונד עבען דעסהאלב מיססען וויר אונזערע ביטטע וויעדערהאלען, דאס איין נייעס געזעטצין געשאפפען ווערדען מאגע צור רעגעלונג דער יידישען געמיינדע-פערהעלטניססע!" — זא אונגעפעהר לויטעט דיא אנטווארט דער קאנגרעס-קאנצלייא אן דען קולטוס-מיניסטער. — נון ווענדעט זיך דיא ארטהאדאקסע קאנצלייא אין דען הייטיגען בלעטטערן ניכט אן דען מיניסטער, זאנדערן אן דאס קאפפע-הויז-פובליקום מיט איינער „ערקלערונג", דיא איהרעם הויפטאינהאלטע נאך וויא פאלגט לויטעט: „וויר וואללען פארלייפיג נור אויף דיא בעהויפטונג דער קאנגרעס-קאנצלייא ערווידערן, אלס ווירדע עס דיא ארטהאדאקסע קאנצלייא זיין, וועלכע נייערדינגס דאס פעלד דעם שטרייטעס בעטראט. דיעזע בעהויפטונג בעאבזיכטיגט נור, דאס אורטהייל דעם פובליקומס אירע צו פיהרען, וועסהאלב וויר זיא ענטשיעדען צוריקווייזען מיססען. וויר האבען אין אונזערער „איינגאבע" יא אויף אללע בעהויפטונגען דער קאנגרעס-ליבען „דענק-שריפט" געאנטווארטעט. מאן פערגלייכע דאך דיעזע ביידען אקטען-שטיקע אונד אורטהיילע דאנן: ווער אייגענטליך היער שטרייטיגקייטען הערויפצובעשווארען זוכט: אב דיא ארטהאדאקסע קאנצלייא, אדער אב ניכט פיעל עהער דיא קאנגרעס-קאנצלייא?" — נון, וויר מיססען זאגען, דאס דיעזע אונערקוויקליכען „שאלות ותשובות" דער ביידען קאנצלייען בלוט-וועניג „חריפות" ענטהאלטען. זיא מאכטען דען איינדרוק פאן צווייא שילבבען, דיא איינאנדער אן דען האארען רויפען אונד צילעטצט נאך דאריבער הערומצאנקען: ווער אייגענטליך אנגעפאנגען? דיא זאכע ווירדע פאסט אונטערהאלטענד זיין, ווען זיא אנגעזיכטס דער אנטי-סעמיטישען וויהלעריען ניכט גאר זא טרויריג ווערע! — (איינע אלטע אנעקדאטע ערצעהלט פאן צווייא לאווען, דיא איינאנדער אים געגענזייטיגען קאמפפע גאנץ אויפגעפרעססען, זא דאס נור דיא „ביידען שווייפע" איבריג געבליעבען! — וויר האבען ניכטס דאגעגען, וואנן דיא ביידען קאנצלייען עבענזא פערפאהרען — ווענן נור דעם „כלל ישראל" היעדורך קיין שאדע צוגעפיגט ווירד!)

* (דיא לייכע לאסקערס — היימגעבראכט.) דער בעריהמטע יידישע שטאאטס-מאנן אונד מיטגליעד דעם דייטשען פארלאמענטס, הערר עדואַרד לאסקער, דער, וויא וויר זייערצייט געמעלדעט, פאר עטווא 14 טאגען אין אמעריקא געשטארבען — זאלל זיינע לעטצטע רוהע-שטעטטע אין זיינער דייטשען היימאטה פינדען, פיר דיא ער וועהרענד זיינעס גאנצען לעבענס מיט אונגעוואהנליכעם אייפער אונד אונאייגענניטציגער היגגעבונג געווירקט האט. זא ווירד אויס ברעמען (האפען-שטאדט אין נארד-דייטשלאנד) פאם 25-טען דיעזעס פאלגענדעס טעלעגראפירט: הייטע מיטטאגס פאנד היער דער פייערליכע עמפפאנג דער לייכע לאסקערס שטאטט. צוואלף אונטער-אפפיציערע בראכטען דען מעטאלל-זארג פאם שיפפע אויפס לאנד. טויזענדע האטטען זיך איינגעפונדען, אום דען פערדיענסטרייכען מאנגע דיא לעטצטע עהרע צו ערווייזען. דיא ברידער אונד שוועגער לאסקערס, זא וויא אויך צאהלרייכע דייטשע אבגעארדנעטע, דיא מיט דעם פערשטארבענען פערזאנליך בעפריינדעט וואַרען, זינד אויס בערלין הערבייגעאיילט. אויך דיא בעהארדען דער שטאדט ברעמען נאהמען אם זארגע אויפשטעללונג. דער פרעזידענט דער ברעמער בירגערשאפט, הערר קלויזען, בעגריסטע דען טאדטען צוערסט אויף דייטשעם באדען. דאנן היעלט דער אבגעארדנעטע, הערר בוימבאך, איינע קורצע אנשפראכע, אין וועלכער ער אונטער אנדערם זאגטע: „דער מאנן, דעססען אירדישע היללע פאר אונס ליעגט, זייא בעגריסט אין זיינער היימאטה, פיר דיא זיין עדלעס הערץ איממער געשלאגען אונד פיר דערען וואהל ער אונאבלעססיג געארבייטעט אונד געווירקט האט; היער אן זיינעם זארגע מוס יעדער קאנפעססיאנעללע האדער פערשטוממען, דא דער גראסע טאדטע, אבגלייך יודע, פיר דיא געזאממטע מענשהייט טהעטיג וואר; זיין האכסטער וואונש וואר דאס נאציאנאלע גליק דעם דייטשען פאלקעס. ער מאגע דען דעפוטירטען דעם דייטשען פארלאמענטס, דיעזען געזעטצליכען פערטרעטערן דעם דייטשען פאלקעס, איממער אלס „פארבילד" דיענען, דאמיט אויך זיא אין זיינעם גייסטע ווירקען צום וואהלע דעס פאטערלאנדעס!" — היערויף היעלט אויך דער פרעדיגער דער יודען-געמיינדע צו ברעמען איינע ערגרייפענדע רעדע. דיא לייכע ווארדע זאדאנן אין איינען שווארץ-ווייס אויסגעשלאגענען וואגאן דער אייזענבאהן געבראכט, אום נאך בערלין איבערפיהרט צו ווערדען, וואָ זיא מאנטאג (הייטע) אויף דעם יידישען פריעדהאפע צור עוויגען רוהע בעשטאטטעט ווערדען ווירד.

* (ערמאָרדונג איינעס געהיים-פאליציסטען אין וויען.) איינע וויענער דעפעשע פאם 25-טען דיעזעס מעלדעט: „מאן ווירד זיך נאך עריננערן, דאס אם 16-טען פאריגען מאנאטס דער פאליצייבעאמטע פראנץ הלובעק, דער איינער ארבייטער-פערזאממלונג אין דער פארשטאדט פלארידסדארף פאן אמטסוועגען בייוואהנטע, ביי זיינער היימקעהר מייכלינגס ערשאססען ווארדע. ליידער שיינט עס, דאס אין פלארידסדארף אונטער דען פאבריקס-ארבייטערן איינע גאנצע באנדע זיך בעפינדעט, דערען ציעל דארויף געריכטעט איזט, דיא פאליצייא-לייטע אויס דעם וועגע צו שאפפען. הייטע מארגענס ווארדע נעמליך וויעדער דער געהיים-פאליציסט פערדינאנד בלאך, מארגענס 8 אוהר, אלס ער פאן זיינער וואהנונג אינס אמט געהען וואללטע, מייכלינגס ערשאססען. דיא עבען פאראיבערגעהענדען שטירצטען איבער דען מארדער הער אונד נאהמען איהן פעסט. בעפאר דיעס יעדאך געלונגען וואר, פייערטע דער פערברעכער אויף דיא לייטע, דיא איהן פעסטנעהמען וואללטען, נאך צווייא שיססע אב אונד פערוואונדעטע ווירקליך איינען מענשען זא שווער, דאס איהם דער פוס „אמפוטירט" (וועג-געשניטטען) ווערדען מוס. מאן פאנד ביים מארדער אויך נאך איינען צווייטען רעוואלווער אונד איינען דאלך, דעססען שפיטצע פערגיפטעט וואר, זא דאס דיא גערינגסטע פערלעטצונג מיט דיעזעם דאלכע דען טאד, דורך בלוט-פערגיפטונג, צור פאלגע האבען מיסטע. איבערדיעס פאנד מאן אין דעססען טאשען אויך פיעלע „דינאמיט-פאטראנען". ביי זיינער פעסטנאהמע פערוויינערטע דער פערברעכער הארטנעקיג יעדע אויסקונפט איבער זיינען נאמען, זיינען שטאנד אונד זיינע וואהנונג. — דער ערשאססענע פאליציסט בלאך וואר אין זיינעם בערופע אונגעמיין געשיקט אונד אייפריג, וועסהאלב איהן דאס רייבזיכטיגע אונד דיעבישע געזינדעל זייט יע זעהר טיעף האסטע. דיא קוגעל דראנג דעם אונגליקליכען אין דיא רעכטע שעדעלדעקע אבערהאלב דעם אהרעס. דער שוס וואר איין טאדטליכער; דער אונגליקליכע שטירצטע דענן אויך, אהנע איינען לויט פאן זיך געגעבען צו האבען, זאגלייך טאדט צוזאממען. דער לויטע קראך דעם שוססעס בעווירקטע, דאס פאן פערשיעדענען זייטען פערזאנען צום שויפלאטצע דעם פערברעכענס הערבייאיילטען. דער ערסטע, דער דא ערשיען, וואר דער שוהמאכער יאהאנן צוקער, דער פאן איינער קליינען ענטפערנונג בעמערקטע, וויא איין מאנן זיך איבער איינען אנדערען בייגט, דער אויף דער ערדע לאג, אום דיעזעם דיא אוהר אויס דער טאשע צו ענטווינדען. בעפאר צוקער יעדאך צור שטעללע געלאנגען קאנטע, וואר דער פערברעכער בערייטס געפליכטעט, אינדעם ער דעם שמאלען דאנוי-ארמע אין פלארידסדארף צואיילטע; ער גינג דענן אויך אהנע ווייטערעס דיעזען דאנוי-ארם, דער ניכט טיעף, שנעלל דורך, אום זיינען פערפאלגערן צו ענטקאממען. אללין דא ווארטעטע איהן שאן איינע מענגע לייטע, אום איהן פעסטצונעהמען. דער פערברעכער שוואנג נון אין יעדער האנד איינען רעוואלוואר אונד דראהטע יעדעם, דער איהם נאהע

דער ארצט, דער יא עבען דיעזען שניידער אויפזוכען וואללטע; בייא דער האנד אונד זאגטע:

„עס ווירד דאך בעססער זיין, איך בעגלייטע זיא אין איהרע וואהנונג אונד שיקע דארט איינמאל נאך איהרער וואנדע. איך בין ארצט אונד וואללטע אהנעדיעס עבען צום שניידערמייסטער געהען."

שאפפס וואנדטע זיך ענטזעטצט אום. „ערבארמען! גנעדיגסטער הערר דאקטאר" (וויממערטע ער מיט פאללינג פערענדערטעם טאנע אונד מיט לייזער שטימטע) „העטטע איך געוואוסט, דאס זיא זינד בעקאננט מיט דעם פערריקטען . . . מיט אסוואלד, זא העטטע איך מיר ליעבער דיא צונגע אבגעביססען — ניין, דיא צונגע העטטע איך מיר דאך ניכט אבגעביססען — אבער געשוויגען העטטע איך אונד ניכט געשימפפט אויף דיעזען מיינען וואהלטהעטער. בעסטער הערר דאקטארלעבען, איך בעשווערע זיא בייא דעם לעבען איהרעס וויבעס, בריינגען זיא מיך ניכט אינס אונגליק אונד פערראטהען זיא מיך ניכט!"

היינריך פערשפראך שטיללשווייגען, אונד האלף דעם עלענדען שאפפס דיא קנאררענדע אונד קנאקענדע טרעפפע הינויף. אבען פיהרטען צווייא טהירען אין דיא וואהנריימע. שאפפס פליסטערטע זיינעם בעגלייטער, דעם דר' היינריך צו:

„היער לינקס, וואו זיא דיא וויסע וויזיטענקארטע אויף דער טהיר זעהען, וואהנט הערר דאקטאר שטראפף. איין געוויססענלאזער מענש! ווענן דער קאננטע, וויא ער וואללטע, זא ווערע מיט אסוואלדים עהע-גליק אונד מיט דער עהרבארקייט זיינער פרויא דאראטהעא באלד פארבייא. אבער דאס דולדע איך ניכט — פריילליך, צום גליק דאראטהעא איך ניכט! — היער וואהנען וויר. איך מוס יעדעסמאל דיא ווערקשטאטט פאססירען. ביטטע, זיא בריכען ניכט אנצוקלאפפען." —

שאפפס אפפנעטע דיא ערסטע טהיר, נעראדע געגענאיבער דער טרעפפע, טראט איין אונד ליעס היינריך איין איהם צו פאלגען.

מאן העטטע אין דעם קליינען הויזען קיין זא גראָסעס, העללעס, פאר אללעס קיין זא וואהנליכעס געמאך פערמיטהעט, וויא היינריך עס נון ערשטוינט מיט ראשעם בליק איבערפליעגען קאננטע. טיש, קאממאדע, קאנאפע, שטיהלע, אללעס שטאנד וויבער אן זיינעם פלאטצע; אויף דער קאממאדע לייכטעטע איין פאאר גלאסגעפעסע פאן גרעללען פארבען, אן דען וועגדען הינגען, גלייכוויס אבשטעהענד, צו ביידען זייטען דעם שפיעגעלס, צאהלרייכע גראססערע אונד קליינערע בילדער: האלצשניטטע, פאטאגראפיען אונד שלעכטע אלדרוקבילדער, אין דער מיטטע לינקס איין האלצשניטט, רעכטס איין מיסלונגענעס בילד. דיא נעטשינקייט דער טיעפען ניעדריגען שטובע, דערען ביידע פענסטער אויף דיא שטראסע גינגען, וואר אום זא היממליכער, אלס צווייא ווערקשטעטטען אין דערזעלבען נעבען איינאנדער אויפגעשלאגען ווארען.

איין ברעטט צום ביגעלן שטאנד אן דער ריקוואנד נעבען איינעם גראססען קארבע מיט פיינער וועשע.

אן דעם ערסטען פענסטער נעבען דער איינגאנגסטהיר האקטע אויף איינעם האהען שטוהלע דער שניידער. ווערע היינריך ניכט שאן דורך עוואַ'ס בריעף אונד אויך דורך דען שפאטט שאפפס איבער דען שניידער גענסטיג געשטימט ווארדען, — דאס געוויכט דעסועלבען העטטע איהם מיסטרויען איינגעפלאסט. דיא בלאססע פארבע, דאס קרויזע, בראנדראטהע האאר, דער גלייכפארביגע בארט, דער דען דינגען מונד ניכט אומשלאס, אונד זיך איבער דיא וואנגען הין ביז געגען דיא איינען פארדרענגטע, — דיא ראטהען אבשטעהענדען אהרען, דיא לאנגע שמאלע נאזע, דיא ניעדריגע, שטילע טיעפגעזעטצטע שטירן פעראייניגטען זיך צו איינעם העסליכען געזאממטבילדע; אונד אלס פרענקעל דיא איינען איפשלוג, פלאממטע אויס דענזעלבען איין לידענשאפטליכעס פייער אויף, דאס דען האגערען שניידער פאסט אונהיימליך מאכטע.

ער שיען איבריגענס דען פרעמדען אלס פריינד דעם שאפפס צו בעטראכטען, דער איהן ניכט אנגינג. וועניגסטענס בעגניגטע ער זיך, דען גרוס דער איינטרעטענדען מיט ערנסטעם, שטוממעם קאפפניקען צו בעאנטווארטען. דא טראט אבער דיא פרויא מיט גליהענדעם געוויכט, דאס ביגעל-אייזען אין דער האנד, אויס דער קיכע הערייין אונד גריסטע הערצליך. עס וואר איין קליינעס, לעבהאפטעס רונדעס, שווארצהאאריגעס וויבכען, ניכט שאן, אבער בלוהענד יונג אונד דורך איין פאאר טרייטערישער בלויער איינגען זעלטזאם געאדעלט. — „גוטען מארגען! (ריעף זיא דעם שאפפס צו) זיא זינד נאטירליך וויעדער ניכט צום עססען צו הויזע געוועזען. עס גאב פריילליך נור מילכרייז; זיא וויססען, מיין מאנן אסוואלד ליעבט עס ניכט, געראדע אם זאמסטאג עטוואס גוטעס צו עססען. — אבער איין מילכרייז העטטען זיא דאך שאן מיט אונס עססען קאננען, דאס איזט געוויס ניכט פאם שוויין."

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אין דער זאמסטאג-זיטצונג נון נאהם דר' קארל
אַטוואש צוערסט דאס וואָרט צו איינער לענגערען
רעדע, אין וועלכער ער אונטער אנדערם זאגטע:
„געעהרטעס הויז! געסטערן וואר איך זייטענס דעס
אבגעאָרדנעטען וואדנאי דער געגענשטאנד העפטי-
גער אנגריפּפע. וואָהל האט איהן דער הערר פּרע-
זידענט זאָגלייך צורעכט געוויעזען, דאס ער אין
דיעזעם זאאלע געגען איינען אבגעאָרדנעטען שמע-
הונגען, פּערליימדונגען אונד גרונדלאָזע פּערדעכטי-
גונגען איסגעשטאָסען. דאָך וויל איך בעווייזען, דאס
געגען מיך גאר קיין גרונד צו דעראַרטיגען פּערדעכ-
טיגונגען פאָרהאנדען!"
„איך בין שאָן וויעדערהאָלט מיט וויטהענדעם
האססע דאפּיר אנגעגריפּפען וואָרדען, דאס איך מיי-
נער אדוואָקאטען-פּפליכט פאָלגע לייסטענד, דיא
פּערטהיידיגונג דער אנגעקלאגטען יודען אין דער
טיסאָ-עסלארער אנגעלעגענהייט איבערנאָממען
האבע. איך האבע געוואוסט, דאס מיינע עהרע היע-
פיר העפטיגען אנגריפּפען איסגעזעטצט זיין ווירד,
אלליין מיין פּפליכט-געפיהל זיעגטע איבער זאָלכעס
בעדענקען. (דיא אנטי-סעמיטישען דעפוטירטען
עמעריך סאלאי אונד געאָרג סצלל ריעפען איגצווי-
שען: „ווארום איזט דר' האָראנסקי נאָך רעכטצייטיג
פאָן דער יודען-פּערטהיידיגונג צוריקגעטרעטען?"—
אַטוואָש זאגטע ווייטער:) איך זאה מיך אום זאָ
עהער פּערפּפליכטעט, דיא פּערטהיידיגונג ביי דעם
טיסאָ-עסלארער פאלל צו איבערנעהמען, אלס עס
זיך ניכט מעהר אום איניגע יידישע שעכטער (שוחטים)
האנדעלטע, זאָנדערן אום דיא גאנצע אלט-עהרווייר-
דיגע יידישע קאָנפעססיאָן, וועלכער מאן איינפּבריג-
גען וואָללטע, דאס זיא צו בעשטיממטען רעליגיאָזען
צוועקען כריסטענ-בלוט בענאָטהיגע! אין דער
טהאט וואָרען יא בערייטס 72 מענשען פּערהאַפטעט!
אונד אונזער יוסטיץ-מיניסטער? נון, דער איזט יא
אויף זיינע אונפּארטייליכקייט זאָ שטאָלץ, דאס ער
אויך דאנן קיינען פינגער גערירט האבען ווירדע,
ווענן אנשטאטט 72 פּערזאָנען — זאָגאר 72,000
פּערזאָנען הינטער שלאָס אונד ריעגעל געבראכט
וואָרדען וועערן! דא דאכטע איך מיר: איך מוס דיא
פּערטהיידיגונג איבערנעהמען, דאמיט דיא שלעכטיג-
קייט דעם אנטי-סעמיטיסמוס ניכט דען זיעג דאפאָן
טראגע! — פריילך זאגטע מאן, איך העטטע אלל
דיעס נור „אום דעם געלדעס ווילען" געטהאן!
נון, איך וויל מיך דיעסבעציגליך עבען אויף דר'
האָראנסקי בערופען, דער יא ביי דען אנטי-סעמיטען
מעהר אכטונג אונד פּערטרויען געניעסט, וויל ער
פאָן דער פּערטהיידיגונג צוריקגעטרעטען! דיא זאכע
פּערהיעלט זיך וויא פאָלגט: אלס וויר, נעמליך: איך,
דר' פינטאַק אונד דר' האָראנסקי, צור איבער-
נאהמע דער פּערטהיידיגונג איינגעפאָדערט
וואורדען, דא פראגטע מאן אונס: וועלכע
בעצאהלונג וויר היעפיר בעאנשפּרוכען? — דר' האָ-
ראנסקי ערווידערטע היערויף: „עס האנדעלט זיך
היער אום איינען געגענשטאנד, ביי וועלכעם דיא
„געלד-פראגע" גאר ניכט אין בעטראכט קאָממען
דאַרף. ענטוועדער ווירד זינד איבערצייגט פאָן דער
גרונדלאָזיגקייט דער גאנצען אנקלאגע, אונד דא
מיססען וויר דיא אונגליקליכען אויך אָ ה נ ע יע-
ד ע ב ע ל אָ ה נ ו נ ג פּערטהיידיגען — אָדער
אבער, וויר האלטען דיא אנגעקלאגטען פיר יא שול-
דיג, אין וועלכעם פאללע וויר דערען פּערטהיידיגונג
אום אללע שעטצע דער וועלט ניכט איבערנעהמען
דירפען. דאָך יעדער פּערניגפטיגע מענש זיעהט היער
איין, דאס דער גאנצע פּראָצעס איין באָזווילליגער
שווינדעל איזט. וועסהאלב וויר דיא פּערטהיידיגונג
דער אונגליקליכען איבערנעהמען מיססען, אָהנע ריק-
זיכט אויף איינע בעלאָהנונג, בלאָס אים אינטע-
רעססע דער גערעכטיגקייט אונד דער וואהרהייט!"—
דאס וואר דיא איסערונג דעם דר' האָראנסקי, דער
אויך וויר, איך אונד הערר דר' פינטאַק, אונס אנ-
אנגעשלאָססען האבען. מאן ערזיעהט אלזאָ, דאס
איך דיא פּערטהיידיגונג ניכט בלאָס „אום דעם געל-
דעס ווילען" איבערנאָממען! יא, ווענן מאן אונס
נאכטרעגליך בעלאָהנט האט, זאָ וואר דיעזער לאָהן
אים פּערהעלטניססע צו דער אונגעהייערען ארבייט
דורכאוים קיין אלל צו האָהער!"
„מאן זאגט, דאס איך ביים מיניסטער-פּרעזי-
דענטען דיא ריכטער אנגעשווערצט האבע, דאס זיא
דען פּערהאַפטעטען געגענאיבער דיא „טאָרטור"
אנגעווענדעט. — טהאטזאכע איזט, דאס איך אין
מיינער איינגאבע אן דען מיניסטער גאר פאָן קיינעם
ריכטער געשפּראָכען, זאָנדערן פאָן פּאָליצי-קאָמ-
מיססערן. דאס איך איבער דיעזע לייטע דיא וואהר-
הייט אנגעגעבען, דאס בעווייזט יא אם בעסטען דיא
טהאטזאכע, דאס איינע פאָם געריכטע וועגען
„אמטס-געוואלט-מיסברויכעס" צו קערקערשטראַפען
פּעראורטהיילט וואורדען. וואָהל האבע איך אבער
אן דען נירעדיהאזער געריכטס-האָף זעלבסט איינע
איינגאבע געריכטעט וועגען דעם יונגען, אונוויסענ-
דען אונד אונערפאהרענען ווייצע-נאָטערס, דער אין
דיעזער פּערוויקעלטען אנגעלעגענהייט מיט דער
אונטערזוכונג בעטרויט וואורדע! אונד דא מאכט
מאן מיר דען פאָרוואורף, דאס איך דיא עהרע דעם
ריכטערשטאנדעם געשענדעט! טויזענד אונד אבער
טויזענדמאל ווירדע איך אויף יעדע אונצוקאָממליכ-
קייט הינווייזען, וועלכע אויף אירגענד איינעם גע-
ביעטע זיך צייגט, דא דורך דאס „פּערטושען" ניכטס
געהיילט ווערדען קאנן!"
„דער הערר יוסטיץ-מיניסטער איזט שטאָלץ
אויף זיינע אונפּארטייאישע האלטונג דיעזער אנ-
געליקליכען אנגעלעגענהייט געגענאיבער. ווירד יעדאָך
איינמאל דער אנטי-סעמיטישע גייסט, דער געגענ-
ווערטיג דיא קאָפּפע פּערריקט מאכט, גענצליך גע-
שוואונדען זיין — דאנן ווירד אללע וועלט זאגען,
דאס דער מיניסטער דען אונשולדיגען אנגעקלאגטען
געגענאיבער זיינע פּפליכט נ י כ ט ערפיללט
האט! איך בין פראָה, דאס איך אין נירעדיהאזא
איבער דיא אנטי-סעמיטען געזיעגט האבע. אין דען
קאָמיטאטען שאָמאָדי אונד זאלא מוסטע מאן צור
בעזיעגונג דער אנטי-סעמיטען מיט „שטאטאריאום
אונד גאלגען" איינשרייטען. דיא אנטי-סעמיטען
האבען מיך וואָהל פּערוואונדעט. אלליין וויא דער
סאָלדאט אויף דיא וואונדען שטאָלץ איזט, דיא ער
אים קריעגע ערהאלטען, זאָ בין איך איך אויף דיא
וואונדען שטאָלץ, דיא איך אים קאמפּפע געגען דיא
אנטי-סעמיטען ערהאלטען האבע! דיעזע זינד מיינע
שאָנסטען ציערדען!"—דיא רעדע דעם הערן קארל
אַטוואָש האטטע אללגעמיינען בייפאלל.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* („ק א נ צ ל י י-ש א ל ו ת ותשובות.")
דיא צענקערייען אינערהאלב דער פּארטייען אין
דער אונגארישען יודענהייט ווערדען לוסטיג פאָרט-
געזעטצט, אונבעקיממערט דארום, דאס דיא אנטי-
סעמיטען, וויא איינסט „טיטוס הרשע" וועהרענד
דער בעלאגערונג ירושלים'ס, זיך היעריבער דיא
פייסטע פאלל לאכען. דיא זאָנטאג-בלעטטער פּער-
אָפּפענטליכטען נעמליך דיא אנטוואָרט דער קאָנגרעס-
קאנצלייא אויף דיא בעקאנטע איינגאבע דער אָר-
טהאָדאָקסען-קאנצלייא. — דיא היעסיגען בלעטטער
פּעראָפּפענטליכען וויעדער איינע ערקלערונג דער
אָרטהאָדאָקסען קאנצלייא געגען דיא עבען ערוועהנ-
טע אנטוואָרט דער קאָנגרעס קאנצלייא. דאס
קאָפּפע-הויז-פּובליקום ליעזט אלל דאס אונד מאכט
שלעכטע וויטצע איבער דיא פאָרגענגע אים יודענ-
טהומע.— דיא אנטוואָרט דער קאָנגרעס-קאנצלייא,
וועלכע אן דאס קולטוס-מיניסטעריאום געריכטעט
איזט, זאגט אונטער אנדערעם: „דיא איינגאבע דער
אָרטהאָדאָקסען קאנצלייא האט אויף אונזערע דענק-
שריפט מיט גאר קיין וואָרט געאנטוואָרטעט. זיא
בעקלאגט זיך בלאָס דאריבער, דאס וויר בע-
הויפּטעט העטטען, דיא אָרטהאָדאָקסען אונטער-
האלטען דיא זאָגענאנטען ווינקעל-שולען (חדרים)
אונד פערנאכלעססיגען דיא פיהרונג דער מאטרי-
קען! פאָן אללדעם קאָממט אבער אין אונזערער
דענקשריפט קיין וואָרט פאָר, דא וויר קיינע פער-
רעטהער זינד אונד איבערהויפּט ניכטס פאָרברינגען
וואָללטען, וואָדורך דיא געמיטהער נייעדינגס פער-
ביטטערט ווערדען קאָננטען. אלליין דיא אָ ר ט אָ-

פאָלליעטאָן.

א ו נ ז ע ר ע צ י י ט.

(18-טע פאָרטזעטצונג.)

„דיא שלעכטען לייטע בעהויפּטען נעמליך, (זאגטע
שאָפּפּס ווייטער) דאס א י ך ברינגע דען שפּעק אונד דיא
אנדערע אונריינע זאכען זעלבער מיט, א ו ם נ י כ ט
ב ע צ א ה ל ע ן צו מיססען!"

אונד שאָפּפּס קראטצטע וויעדער זיינען פערשוואָל-
לענען קאָפּף. — היינריך, דער ווידער ווילען איבער דיא
שלויהייט דעם שיינהייליגען, דער עס אימטער זאָ אנשטעלל-
טע, דאס ער אין דען נאסטהייזערן ניכט צו צאהלען ברויכע,
לאכען מוסטע — וויעדערהאָלטע זיינע פראגע נאך דעם
שניידער אַסוואלד פרענקעל.

„דער פערריקטע פליק-שניידער? (ריעף שאָפּפּס) איין
לאמם, זאגע איך איהנען, איין נושעם שאף, „מן" אין דער
וויסטע פיר איינען טרייען זאָהן איזראעלס! צום לאָהן דא-
פיר, דאס איך ציישלעבענס אללע זיינע שפּייזע-געזעטצע
געהאלטען האבע, האט מיך גאָטט דיעזען שניידער פינדען
לאססען. ער הייסט איגענטליך דאוויד פרענקעל, דאוויד
אויף גוט יידיש; דאס ער זיך „אָסוואלד" נעננט, איזט אויך
נור איינע פאָן זיינען פערדרעהטהייטען. ער בילדעט זיך
נעמליך איין, ער איזט בערופען, דען אונטערשיעד צווישען
יודען אונד כריסטען אוים דער וועלט צו שאַפּפען. גאָטט,
וואס פיר איין נארר! אלס אָב דאנן דיא מענשען ניכט אנ-
דערע גריינדע העטטען, איינאנדער „שטיינע אונד פיילע
אפּפעל" אן דיא קאָפּפע צו ווערפען! דיא פערשיעדענהייט
דער רעליגיאָנען איזט יא נור איינע לעערע איסרעדע פיר
דען האס אונטער דען מענשען! נעננט, ער וויל איינע „נייע
רעליגיאָן" גרינדען! דיא כריסטען זאָללען זיך צום יודענ-
טהום אונד דיא יודען צום כריסטענטהומע בעקעהרען. וואס
ווייס איך? — דא, וואָ זיא אויף האלבעם וועגע צוזאממענ-
טרעפפען, דא וויל דער דאוויד, אָדער מיינעטוועגען הערר
אָסוואלד פרענקעל, איינע „נייע קירכע" אָדער עטווא איינע
„נייע סינאגאָגע" בויען. גאָטט, וואס פיר איין אונזינן! צווייא
מענשען האט ער ביז יעטצט, אן דענען ער ארבייטעט, וויא
איין הייידען-בעקעהרער. דער איינע איזט זיין זאָהן. ער איזט
נעבבך ערסט דרייא מאָנאט אלט אונד קאנן זיך ניכט וועה-
רען. דער אנדערע (אונד שאָפּפּס לאכטע היעביא דומט-
שלויא)— דער אנדערע בין א י ך! גלויבען זיא מיר, בעס-
טער הערר דאָקטאָר, איך בעצאהלע דאס ביסכען וואָהנען
אונד עססען טהייער, ווענן איך יעדען אבענד דאס דוממע
צייג פאָן דיעזעם שווערמערישען שניידער אנהאָרען מוס,
מאן מאכטע זעלבער פערריקט ווערדען, ווענן מאן איהן זאָ
אנהאָרט אונד זיעהט, וויא דיא פ ר ו י א איממער מיט
דעם קאָפּף נ י ק ט אונד איהרען מאנן א נ ש ט ו י נ ט,
וויא איין וועלטוואונדער! אונד זאָ איין מענש האט מעהר
געלד אלס איך, דער איך גאָטטעס געבאָטע בעפאָלגע פאָן
פריה ביז שפּעט."

היינריך פראגטע: אָב דער שניידער פרענקעל אין
דער טהאט וואָהלהאבענד זייא, אונד וואָהער ער דיא
מיטטעל נעהמע?

„ער ארבייטעט וויא איין פפערד אונד לעבט וויא איין
הונד! (זאגטע שאָפּפּס) וויא זאָלל ער דא ניכט גראָשענס
ביא זייטע לעגען קאָננען?! אונד דאנן — זיא גלויבען נאר
ניכט, וויא גראָס דיא נארהייט דער מענשען איזט. ער האט
פאָן זיינעם פאטער געערבט דאס הויז דא — פיעל איזט עס
ניכט ווערטה, אבער עס איזט דאָך וואס — אונד איינע
רעסטיללאציאָן אין דער ראָזענגאססע. וואס האט ער גע-
מאכט? וואס גלויבען זיא? ער האט געזאגט, דיא יודען
זאָללען אללע האנדוועקער ווערדען, אונד ער וויל דען
אנפאנג מאכען. אונד האט דיא רעסטיללאציאָן אן איינען
כריסטען פערקויפט, האט זיך צוריקגעצאָגען אין זיין שלאָס
דא דריבען אונד האט אנגעפאנגען צו לערנען צו פינפ-
אונדצוואנציג יאהרען! — וואס גלויבען זיא, וואס ער אנגע-
פאנגען האט צו לערנען? שניידערן! איין הויז-בעזיטצער
אונד בראנטוויין-הענדלער — זאָלל שניידערן! איין נארר
זאגע איך איהנען, איין נארר זאָ גראָס, דאס מאן אוים איהם
צ ו ו י י א מאכען קאָננטע! נון, איך דאנקע איהנען,
בעסטער הערר, היער בין איך צו הויזע. היער וואָהנט אונזער
פערריקטער שניידער!"

זיא שטאנדען פאָר איינעם ווינציגען איינשטאָקיגען
הייזכען, דעססען פאָרדערטהירען בייגאהע נאָך מעהר „שטוט-
צען" אלס שוואַרץ, נאָך מעהר „צעררוקט" אלס געעפנעט
איסזאהען. דער האָף שיען מיט דער שטראססע גאר ניכט
אין פערבינדונג צו שטעהען. דאס איינציגע פענסטער וואר
אָהנע גלאז, אבער מיט אייזען-גיטטער דיכט פערוואהרט.
דאנעבען פיהרטע איינע ענטזעטצליך שטיילע ענגע האָלצ-
טרעפּפע צום ערסטען שטאָקווערק עמפּאָר, וועלכעס אין
דער בריימע פאָר צווייא פענסטערן פאָראיבערפיהרטע. אלס
ש אָ פּ פּ ס דאס שליפּפריגע טרעפּפען-געלענדער שוואנ-
קענד אנפאסטע, אום מיט איינער האָפליכען אבשיעדס-
בעוועגונג געגען היינריך עמפּאָרצוקלימטען, פאסטע איהן